

2024

Økonomi ved holistisk planlagt afgræsning og stockpiling med kvæg

Af Kirstine Flintholm Jørgensen & Camilla Kramer, Center for Frilandsdyr, samt Iben Alber Christiansen, ICOEL.

Dette notat er udarbejdet med støtte fra Økokød f.m.b.a

05-04-2024

Indhold

Sammendrag	2
Holistisk planlagt afgræsning	3
Kort om holistisk planlagt afgræsning	3
Planlægning af afgræsningen	4
Case 1. Eskelyst – økologisk herefordbesætning	5
Slagtetyre på agerjord- Tofthøj	6
Ammekøer på Haraldskær	8
Tidlig forårsgræsning, der gavner sjældne svampe	9
Produktionsresultater og afsætning	9
Økonomisk resultat	11
Case 2. Sommerkvier	16
Produktionsresultater, afsætning og økonomi	16

Sammendrag

Der er et økonomisk potentiale i at landmanden benytter princippet "holistisk afgræsning" og "stockpiling", når kvæg afgræsser økologiske arealer. En af årsagerne til at de 2 cases opnår et godt økonomisk resultat ved produktionen er, at dyrene enten går ude hele året, som i Case 1, eller slagtes inden de ellers skulle opstaldes for vinteren, som i Case 2.

I begge cases er der

- Ingen opstaldning om vinteren
- En relativt billig fodring idet fodringen er græsbaseret, og dyrene henter langt størstedelen af foderet selv
- Høj sundhed og lave dyrlægeomkostninger
- Vedvarende græsarealer
- Lave kapacitetsomkostninger- både bygninger og maskiner
- Tidsforbruget går til flytning af hegn i stedet for fodring af dyrene

Holistisk planlagt afgræsning

I dette notat er det økonomiske resultat beregnet i 2 casebesætninger, hvor kvæget afgræsser ud fra et princip om holistisk management. I den ene besætning anvendes stockpiling (oplagring) af foder. Formålet med notatet er at beskrive erfaringer og vise data vedrørende ungdyrenes tilvækst og produktionsresultater, hvor afgræsningsmanagement er ud fra principperne i holistisk planlagt afgræsning og stockpiling. Ved stockpiling holdes markerne fri for dyr fra ca. 1. juli, så der opbygges en græspulje, som kan afgræsses i efteråret og de tidlige vinter måneder.

Kort om holistisk planlagt afgræsning

Holistisk planlagt afgræsning handler om at arbejde i helheder i det komplekse samspil der er mellem dyr, jord, græs, klima, natur og mennesker. Det er en forvaltningsmetode, hvor der arbejdes langsigtet og med øje for dyretrykket på arealet.

Idéen baserer sig fra observationer af den zimbabwiske biolog, landmand og miljøforkæmper Allan Savory med mål om, at efterligne græssende dyrs adfærd fra da de gik i store flokke og migrerede uden hindring. Der var således en balance imellem, hvor stor en andel af græsset, der blev trådt ned, ædt eller efterladt på arealerne.

I et holistisk planlagt afgræsningssystem følges en forvaltningspraksis med inddeling af markerne i mindre parceller med øget dyretryk, som dyrene afgræsser i en afgrænset tidsperiode, hvorefter de flyttes til en ny parcel. Derved får græsset længere restitutionsperioder og således tid til at vokse uden forstyrrelse. Ligeledes er græsset ved denne forvaltningsmetode længere, når dyrene bliver lukket ud på arealet. Det fremmer, at en del af græsset trædes ned, en del ædes og en del efterlades, når dyrene flyttes til et nyt areal.

Holistisk planlagt afgræsning fremhæves som en metode, der kan have følgende fordele:

- Dyrene tager i princippet kun ét bid overalt på marken og efterlader græsset højt. Når græsset ikke bides for langt ned, vil der stadig være en bladmasse til at lave fotosyntesen. Væksten kommer dermed hurtigt i gang, når dyrene igen forlader marken.
- Græsset bliver højere og sætter længere rødder.
- Det større rodnet samt den andel af græsset, som dyrene tramper ned sammen med gødning, tilfører kulstof og øger humusindholdet i jorden.

- Jorden bliver bedre til at absorbere vand, hvorved planterne over længere periode har adgang til vandressourcen
- Græsudbyttet øges over tid.
- Markens biodiversitet øges med flere plantearter, mens andre - som tidsler og skræpper - reduceres, fordi de får konkurrence fra græsserne, der ikke konstant holdes nede af kvæget.
- De vedvarende græsmarker skal ikke pløjes og omlægges, hvilket både har fordele for biodiversiteten samt reducerer arbejdstid og maskinomkostninger for landmanden.

Der er blandet evidens for ovenstående effekter, og på nuværende tidspunkt er det ikke undersøgt nærmere om disse effekter kan findes under danske forhold.

For koen er der den fordel, at der tilbydes et godt bid af nyt græs hver dag, og at koen derfor hurtigt får optaget den fodermængde, som den har behov for. Fordøjeligheden af græsset er ikke så høj som i kort græs, men fordi dyrene lader det nederste og mest ligninholdige af stænglen stå tilbage, vil fordøjeligheden af det reelle indtag af græs være ok. Vommen fungerer bedre, og gødningen bliver mere fast. At der går længere tid før koen græsser det samme areal, samt den højere afgræsningshøjde, kan bryde parasitsmitten og betyder, at koen optager færre æg.

Planlægning af afgræsningen

Når der afgræsses efter holistiske principper, må dyrene maksimalt gå på samme græs i tre dage. Efter tre dage begynder græsset at skyde igen, og på dette tidspunkt skal græsset have ro.

Der skal være mange folde og hyppige foldskift (1-4 gange pr. dag), så græsset får en hvileperiode i den enkelte fold på 20- 60 dage, inden dyrene kommer igen. Mens dyrene er på arealet, bør der være et højt dyretryk (op til 100 dyr/ha). Målet med afgræsningen er, at dyrene æder 60 procent af græsset, tramper 30 procent ned og lader 10 procent stå uberørt. Den store dyretæthed gør, at dyrene tramper græs ned, og blander det godt op med den gødning, de afsætter. Græsset bliver højt og udvikler større bladmasse og dybere rodnet. Det er imellem 25-40 cm højt, når dyrene lukkes ind. Når dyrene forlader marken igen, er græsset over 10 cm højt.

Case 1. Eskelyst – økologisk herefordbesætning

Michael Kjerkegaard driver bedriften Eskelyst, som producerer økologisk oksekød, hvor dyrenes foder udelukkende består af græs eller græsensilage. Besætningen består af herefordkøer med 100 moderdyr med afkom og har 250 dyr i alt. Der er også en få jerseykøer samt jersey/kød-krydsninger fra tidligere, hvor der blev indkøbt ammetanter med krydsningsafkom. På bedriften er der tillige 150 moderfår. Arbejdet på bedriften udføres ud fra et holistisk syn og de principper, der ligger til grund for det. Til bedriften hører der ca. 300 ha, hvoraf de 100 ha er agerjord. Agerjorden har tidligere været i omdrift, men som gennem flere år har ligget med græs. De resterende 200 ha er dels mindre marginale jordstykker og areal med naturpleje blandt andet ned til Vejle Ådal.

Der er stor efterspørgsel efter naturplejedyrene, og her er logistik og opsyn oftest den største begrænsning. Derfor tager Michael kun nye arealer ind, hvis de ligger op ad nogle af de nuværende arealer. På denne måde transporteres dyrene kun minimalt. Dyrene afgræsser dog også mindre stykker- men så er det i et græsningslaug eller private borgere, som ønsker dyrene til at græsse arealet. Her står de selv for det daglige opsyn og kontakter Michael, hvis der er noget galt. Fx kan han sætte 2 køer ud på et lille stykke hele sommeren, så der kan laves noget naturpleje på også de små arealer. Sådanne aftaler er der for ca. de 100 af de 200 ha (ca. 50 af moderdyrene) i sommerhalvåret.

Besætningen kan deles op i 2:

- 1) Ammekøerne, som kun går på marginale arealer og i naturpleje. I naturpleje går der ca. 1 ko pr 2 ha. Køerne kælver i august til september. Kælvningstidspunktet ligger her for at reducerer risikoen for leverikte-smitte hos kalvene. Der græsses på en hel del fugtige områder om sommeren, med gode vilkår for pytsneglen, og hvor dyrene let inficeres med leverikter. En kalv der fødes i august-september vil kun gå på de højere liggende arealer den første vinter og bliver herefter flyttet til agerjorden, hvor problemer med leverikterne er mindre om foråret. Kalvene fravænnenes omkring 1. marts ved 5-6 mdrs. alderen.
- 2) Slagtedyrene går fra de er fravænnet til slagting på de højere liggende agerjorde- de går som tyre, så ingen studning. Efter fravæning flyttes tyrene til nogle af de områder, hvor der græsses holistisk fx Tofthøj. Tyrene flyttes

ikke igen før de slagtes. Kvierne flyttes til græs på agerjorde på et andet areal væk fra tyrene.

Ca. 200 af de 300 ha afgræsses med holistisk afgræsning. Her er græsarealerne inddelt i ca. 1 -2 ha store foldstykker. Slagtedyrene flyttes til en ny fold hver dag, og må om sommeren max gå og afbide på de samme græsarealer i 3 dage. Typisk går de 1 døgn på hver, men dette justeres til alt efter hvor meget plantedække folden har. Hvis der på et stykke ser ud til at være mindre, så flyttes de allerede om morgenen eller stykket springes helt over.

Slagtetyre på agerjord- Tofthøj

Tofthøj er et eksempel på, hvordan bedriften afgræsser de arealer, som tidligere har været dyrket agerjord. Her er arealet inddelt i 32 stykker. Der er lagt vand ud, så der med flexsystem kan gives vand i alle foldene. Tyrene kommer dertil efter fravæning og bliver på arealet hele året. De går der i ca. 1½ år til slagtning. Der er 32 ha og der kan gå 40 tyre. Dyrene har om vinteren adgang til en staklade med frostfrit vand.

På Tofthøj er jordtypen sandjord, hvor der er udsået en græsblanding til holistisk afgræsning, der indeholder en lang række urter. Michael oplever, at når de går i gang med at bruge den tidligere omdrifts jord ud fra de holistiske principper, så ligger planteudbyttet rigtig højt de første 2-3 år, men så falder det omkring år 4-5 efter etableringen. Michaels erfaring er, at jorden skal finde en balance, for derefter begynder udbytterne at stige igen. Urteblandingen giver en meget stor artsrigdom, og der er stadig godt med kløver i plantedækket, selvom sammensætningen over årene har ændret sig nu, hvor marken har ligget i 7-8 år. Udbyttet er ca. 4000 FE pr ha.

I Figur 1 ses inddelingen af foldene på Tofthøj, hvor de røde hegnslinjer på kortet er fleksible hegn (polywire) for at det nemt kan tages væk. De lilla streger er fast hegn. Vandtrug er de røde cirkler. Hegning og vand blev etableret i 2015, hvor der blev ydet tilskud til at dække udgifterne.

På Tofthøj er der sat automatiske ledåbnere på, så dyrene automatisk får et nyt stykke. Dermed skal Michael kun ud på arealet og lukke bag dyrene hver 3. dag. Det daglige tilsyn opretholdes hver dag, men tager kortere tid og kan evt. varetages af andre. Med de 32 folde går der 31 dage før tyrene kommer tilbage til samme foldstykke.

Derfor er der god tid til at få planlagt og justeret til et lavere dyretryk, både hvis der bliver mangel på græs og for at undgå, at der ædes for meget af grønmassen. Hvis det er tilfældet, slagtes nogle af tyrene lidt tidligere end først planlagt. Alternativt gives der wrapphø, men det er meget sjældent, at det bliver nødvendigt i sommermånederne.

Figur 1. Foldinddelingen på Tofthøj, hvor arealet er inddelt i 32 folde.

I år (2023) har der været tørke helt frem til midt juni, og af den grund er der ikke flyttet nogle af de nye kalve ud, som normalt fravænnenes omkring 1. marts. De er i stedet blevet på de engarealer, som ligger ned til Vejle Ådal, hvor der ikke bliver tørt.

Vinter: Tidligere blev der taget slæt på nogle af arealerne, hvor wrapballerne blev stående på markerne, og hvor dyrene fik "tildelt" wrapphø på stedet efter behov. Det var maskinstationen, der udførte arbejdet med skårlægning og presning. I dag indkøbes det nødvendige vintergrovfoder fra økologiske planteavlere, og de arealer, som der før blev taget slæt på, bliver nu brugt til stockpiling. På den måde er der

foder nok på markerne til omkring 1. februar, hvorefter der fodres med vinterfoderet i en måneds tid. Forbruget er ca. 1 wrapballe pr tyr om vinteren.

Ammekøer på Haraldskær

Haraldskær ligger på hver side af Vejle ådal og består af skrænter og overdrev og mere fugtige enge, se figur 2. I alt er der 104 ha, hvoraf de 50 ha ligger på skråninger op til en skovkant, som dyrene har adgang til. Vinter og forår går de på overdrev og skråninger, som får fred om sommeren (se næste afsnit). Fra maj til september græsser dyrene på de mere lavtliggende arealer.

Om sommeren går køerne med kalve på arealerne. Der går 50 køer med kalve. De flyttes 1 gang om dagen til ny mark. Erfaringen er, at det er nemmere at flytte dem om morgenen end om eftermiddagen, hvor kalvene ofte ligger og "gemmer sig", og derfor ikke er så lette at få med.

Figur 2. Foldinddeling ved Haraldskær.

Om vinteren samles alle hundyrene (moderdyr og kvier) på disse arealer, ca. 200 stk. Der afgræsses også med stockpiling.

I december og januar går flokken på de folde, der ligger med adgang til skovkanterne for at sikre ly, læ og tørt leje. Der afgræsses i mindre folde, som yderligere inddeles med polywire, så der stribeafgræsses. Dyrene starter oppe i skovkanten og stribeafgræsser udad i folden. Om vinteren sker der ikke noget ved at de kan gå tilbage på det samme græs, da græsvæksten er gået mere eller mindre i stå. De går der i så kort tid ad gangen, at der ikke trampes meget op.

Dyrene får 1 ha foldstykke pr dag og afgræsser 1-2 uger i hver fold.

Der er ofte græs frem til 1. februar. Græssets foderværdi forringes dog noget undervejs og hen ad vinteren skal der dobbelt så meget areal til at opfylde samme næringsbehov, som om sommeren.

Fra ca. 1. februar flyttes flokken til mark 50, som ligger på en sandskråning med adgang til skov og læskure. Marken er på 30 ha. I denne periode tildeles der også wraphø- der bruges ca. 2 wrabballer pr ammeko om vinteren. Dette er det eneste supplerende foder, der gives udover mineraler. De ældre køer klarer sig fint, selvom de går med kalv ved siden- førstekalvskøerne kan dog godt tabe sig lidt om vinteren.

Tidlig forårsgræsning, der gavner sjældne svampe

På nogle af arealerne udføres der naturpleje, som skal virke fremmende på en række sjældne svampe i Vejle Ådal. Her laves der en afgræsning med højt dyretryk, som er noget forskudt i forhold til vækstsæsonen. Dyrene kommer meget tidligt ud på "svampemarkerne", og allerede i marts og april græsses der ned. Også her med foldskifte og 200 dyr på de i alt ca. 40 ha. Det er en del af planen for bedre biodiversitet, at der overgræsses for at få ryddet det gamle visne græs væk, hvorved der kan komme lys og så svampene får så gode vilkår som muligt. Dyrene går på samme areal første uge, hvorefter de flyttes til næste areal i én uge for så at komme tilbage til det første areal i én uge. Dermed dødbides græsserne og er længere om at komme i vækst igen. Det giver urter og svampe chancen for et forspring. Disse arealer græsses ikke i løbet af sommeren, og det giver helt unikke vilkår for biodiversiteten. Først til efteråret kommer dyrene tilbage på arealerne.

Produktionsresultater og afsætning

Der slagtes flest dyr i efteråret. I september skal der helst være "slagtet ud" for at have så få dyr om vinteren som muligt. Derudover er det vigtigt, at de ikke bliver over 24 mdr., hvor noteringen på ungtyre falder. De skal også være slagtet inden de fylder 30 mdr. for at få slagtepræmie. Slagtedyrs afsættes til Friland.

I tabel 1 er produktionsresultaterne opgjort for ungtyre, tyre og kvier, som er slagtet i perioden 1. oktober 2022 til 30. september 2023. Der er slagtet 36 ungdyr med en gennemsnitlig alder på 22,6 måneder. Nogle er slagtet allerede ved 17 mdr., mens enkelte andre er 33 mdr. 3 dyr er over 30 mdr. og opnår ikke slagtepræmie. Dyrene har i gns. haft en slagtevægt på 273 kg og en tilvækst på 740 gram pr dag (bruttotilvækst). Der er været 6 ungtyre, som har været enten ren jersey eller jersey/kød-krydsninger. Det trækker den gennemsnitlige tilvækst og slagtevægt ned. Desuden er der i 2023 solgt 6 renracede herefordtyre fra som avlsdyr, her er det de dyr med den højeste tilvækst, som er selekteret ud og dermed ikke kommer med i opgørelsen. Den daglige tilvækst på de renracede hereford-ungtyre ligger normalt på omkring 850 gram pr dag.

Tabel 1. Opgørelse over produktionsresultater for ungdyrene

Slagtede ungdyr (25 ungtyre, 10 tyre og 1 kvie u. 42 mdr)	
Kg slagtet ialt	9838
antal	36
Gennemsnit pr dyr	
Alder, mdr.	22,6 (17-33)
Kg levende	533
Kg slagtet	273
Bruttotilvækst, g/d	740
Nettotilvækst, g/d	377
Form	5,6
Fedme	2,4
Farve	3,2
Slagte%	51,0
Beløb pr dyr, kr ¹⁾	8684
Pris, kr pr kg	31,78

¹⁾ Beløbet er inklusive div. tillæg (herunder økotillæg) og evt. fradrag (Friland + DC).

Udover ungdyrene er der i samme periode slagtet 14 udsætterkøer. Her er de 6 af dyrene enten ren jersey eller jersey/kødkrydsninger. Gennemsnitlig vægt og afregningspris for de forskellige dyregrupper er vist i tabel 2, hvor det også ses, at der er en større variation i slagtekøernes slagtevægt end de øvrige dyr, hvilket også vil forventes.

Tabel 2. Slagtevægt og afregning for de forskellige grupper af slagtedyr.

	antal	Kg slagtet pr dyr	Beløb pr dyr ¹⁾	Kg pr kød
Ungtyre	25	274 ±39	8873	32,41
Tyre	11	272 ±57	8255	30,34
Slagtekøer	14	265 ±81	8683	32,80
Gns alle dyr		270 ±57	8651	31,97

¹⁾ Beløbet er inklusive div. tillæg (herunder økotillæg) og evt. fradrag (Friland + DC).

Økonomisk resultat

Det økonomiske resultat er beregnet for produktionsgrenen med ammekøer og opdræt. Beregningen er inddelt i 3 dele og er vist i tabel 3. Den første del er en beregning af resultatet på agerjorden (grønne felter), som ungtyrene græsser på. Beregningen er udført for at finde den foderenhedspris, som ungtyrene skal "betale" på en økologisk mark med vedvarende græs, hvis den alternative anvendelse af marken er dyrkning af konventionel hvede (budgetkalkule, Farmtal Online). Da græsmarken ikke lægges om, er der ganske få udgifter, men en relativt høj støtte med grundbetaling (1.900 kr/ha), økologisk arealstøtte (870 kr/ha), reduceret N-tillæg (500 kr/ha), og foderenhedsprisen vil beløbe sig på 76 øre pr foderenhed for at opnå et tilsvarende resultat, når der er indregnet en forpagtningsafgift på 4.500 kr/ha. Dette er med økologisatser for 2023. Fra 2024 øges satserne til hhv. 1.200 og 650 kr/ha, hvor der desuden også er mulighed for at søge bioordningen for miljø- og klimavenligt græs på 1.500 kr/ha, hvilket vil betyde at foderenhedsprisen vil falde til 14 øre pr foderenhed, for at opnå samme resultat i marken som ved konventionelt dyrket hvede.

Dækningsbidraget (DBI) for en slagtetyr er 1.936 kr (røde felter). Der anvendes kun ganske lidt vinterfoder, og de resterende foderenheder er relativt billige. Udgifterne til indkøb af foder er omkring 60.000 kr. om året, og det er ikke væsentligt dyrere end den første løsning og så bringes der nogle næringsstoffer ind i systemet.

Der er også ganske lave kapacitetsomkostninger, da dyrene ikke opstaldes om vinteren, men har adgang til en lade, hvor der ikke har være leje- eller vedligeholdelsesudgifter. Dermed er der kun trukket timeløn til opsyn, samt udgifter til bil fra og DBII er 1486 kr. pr produceret slagtetyr. Til dette bør resultatet fra agerjorden lægges til. Der er ca. 0,9 ha pr produceret slagtetyr, så det samlede resultat pr produceret slagtetyr er 2.464 kr.

Dækningsbidraget (DBII) pr ammeko er beregnet til 7.711 kr (blå felter).

Ammekøernes naturpleje kan øge indtægterne i form af plejetilsagn til afgræsning, samt grundbetaling. Der er stort forskel på, hvordan aftalerne er på de arealer, hvor der laves naturpleje fx for kommunen og ved forpagtninger/aftaler hos private landmænd. I nogle tilfælde modtager landmanden fx grundbetalingen mens dyreholder kan få PLG-støtten, mens der i andre ordninger både tilfalder grundbetaling og plejegræstilsagn til dyreholderen. I dette tilfælde har Michael regnet ud at der tjenes 3.000 kr. pr ammeko ved at lave naturplejen.

Da dyrene går på naturpleje hele året, er foderomkostningerne ganske små. Ligesom for ungtyrene, anvendes der stockpiling, så der er græs frem til 1. februar, og derfor vil der kun anvendes supplerende wrapphø i en kort periode. Der er udgifter til indkøb af ny avlstyr. Der er meget lave dyrlægeomkostninger, hvor det primært er behandling for leverikter, som dyrlægeomkostningerne dækker. Der indkøbes halm, som bruges til strøelse i stakladen og til at strø med udenfor. Der er kun behov for at anvende små mængder til disse formål. Derudover købes der mineraler ind. Kapacitetsomkostningerne er, som for slagtedyrene, ganske små, da ammekøerne går ude hele året, så der beløber sig kun udgifter til opsyn, samt flytning af dyr.

Det samlede økonomiske resultat for hele produktionsgrenen pr ammeko med opdræt er 10.174 kr., hvor udgifter til aflønning er regnet med. Da det ikke er en meget tidskrævende produktionsform, udgør aflønning kun en lille del af de samlede udgifter. Det samlede resultat, når lønnen ikke er regnet med, er 11.924 kr. pr ammeko med opdræt.

Tabel 3. Beregning af det økonomiske resultat inddelt i 3 dele: En beregning af foderenhedsprisen på agerjord udlagt i vedvarende græs (grønne felter), en beregning af DBII pr slagtedy (røde felter), samt en beregning af DBII pr ammeko (blå felter). Samlet resultat er vist i det gule felt.

Permanent græs til afgræsning					
Kalkulebeskrivelse:		Permanent græs til afgræsning			
Kalkulen gælder for:		2023			
Produktionsform:		Konventionel			
Jordbonitet:		JB 5+6			
Gødning:		Uden husdyrgødning			
<i>beregning af FE pris hvis alternativet var konventionel korndyrkning</i>					
Emne	Holistisk		Pris	Beløb	Alternativ korn
Udbytte					
Afgræsset udbytte	3.200	FEN	0,76	2.430	
Bruttoudbytte				2.430	15000
Stykomkostninger					
Handelsgødning Kvælstof	0	Kg	9,00	0	
Handelsgødning Fosfor	0	Kg	16,00	0	
Handelsgødning Kalium	0	Kg	9,00	0	
Stykomkostninger i alt				0	-5000
Dækningsbidrag pr ha				2.430	10000
Maskin- og arbejdsomkostninger					
Gødningsspredning	0		100	0	
Afpudsning	0		250	0	
Afgræsning (hegning)	-0,2		500	-100	
Øvrige opgaver m.v.				0	
I alt maskin- og arbejdsomkostninger				-100	-6300
DB efter maskin- og arbejdsomkostninger				2.330	3700
Grundbetaling				1900	1900
Økologisk arealstøtte, basis				870	0
Tillæg reduceret N				500	0
Bioordning Miljø og klimavenliggræs				0	0
Resultat før finansiering				5600	5600
Finansiering / forpagtning				-4500	-4500
Resultat efter finansiering				1100	1100

Slagtetyr		Dødelighed 5%	
Indkøb af kalve	1,05 stk.	-4500	-4725
Slagtetyr incl efterbetaling og økotillæg	1 stk.	8873	8873
Slagtepræmie	0,92 stk.	996	916
Bruttoudbytte			5064,32
Stykomkostninger		stk pris	
Afgræsning - 3000 FE	3000 FE	-0,76	-2278
Vinterfoder 1 balle wrap a 350 kr pr balle	1 stk	-350	-350
Halm til strøelse i skov, mineraler, dyrlæge	1 stk	-500	-500
Stykomkostninger i alt pr. slagtedy			-3128
DB I pr slagtedy			1936
Kapacitetsomkostninger			
Arbejdstidsforbrug	1 timer	-250	-250
Traktor med kreaturvogn (med diesel)	1 stk	0	0
Bil til opsyn (med diesel)	1 stk	-200	-200
Forrentning og afskrivning, bygninger	1 stk	0	0
Vedligehold, bygninger	1 stk	0	0
Arbejds- og maskinomkostninger i alt			-450
DB II pr slagtedy			1486
Resultat	0,9 ha/produceret dyr pr år		
Resultat mark pr produceret dyr			978
Resultat pr produceret dyr (hvor der også er betalt løn)			2464
Resultat pr produceret dyr (hvor der ikke er betalt løn)			2714

Naturpleje			
Ammeko og kvier		Dødelighed 2%	
Salg af kalv	0,98 stk.	4500	4410
Slagteko incl efterbetaling og økotillæg	0,22 stk.	8683	1910,26
Slagtekvier	0,20 stk.	8255	1651
Slagtepræmie	0,184 stk.	996	183,264
Kopræmie	1 stk. ha pr	102	102
Naturpleje græs støtte	2 ko	1500	3000
Bruttoudbytte			11257
Stykomkostninger			
		stk pris	
Afgræsning, naturplejegræs	-2985 FE	0,1	-298,5
Vinterfoder	2 stk	-350	-700
Mineraler			-250
Stykomkostninger i alt pr. ammeko			-1248,5
Øvrige omkostninger			
Dyrlæge			-30
Avlsomkostninger			-100
Produktionsrådgivning			-40
Klovbeskæring			0
Halm strøelse	50 kg	-0,55	-27,5
Diverse, fx hegning, afgifter husdyrregistrering og kontrol			-250
Øvrige omkostninger i alt pr ammeko			-448
DB I pr slagtedyr			9561
Kapacitetsomkostninger			
Arbejdstidsforbrug	6 timer	-250	-1500
Traktor med kreaturvogn (med diesel)	1 stk	-200	-200
Bil til opsyn (med diesel)	1 stk	-150	-150
Forrentning og afskrivning, bygninger	1 stk	0	0
Vedligehold, bygninger	1 stk	0	0
Arbejds- og maskinomkostninger i alt			-1850
DB II pr ammeko			7711
DB II pr ammeko (hvor der ikke er betalt løn)			9211
Resultat pr prod. dyr samt ammeko (hvor der også er betalt løn)			10174
Resultat pr prod. dyr samt ammeko (hvor der ikke er betalt løn)			11924

Case 2. Sommerkvier

På bedriften indkøbes der økologiske krydsningskvier (mælk x kødrace) i en alder af 13 måneder, sammen med 1-2 ældre køer. De ankommer i midten af maj måned og græsser på bedriftens arealer hele sommeren. Alle dyr slagtes i slutningen af oktober måned, hvor kvierne er 18 måneder.

Dyrene græsser på nogle vedvarende græsarealer, som tidligere har været i omdrift. Der græsses på 0,6 ha pr dyr hen over sommeren. Der gives ikke supplerende foder. Afgræsningen udføres udfra de holistiske principper. Foldarealerne inddeles løbende i mindre stykker med fleksibel tråd, og dyrene får både et nyt stykke græs om morgenen og om aftenen. Der praktiseres en hvileperiode på 42-49 dage. Hvis der i forsommeren er tilstrækkelig græsvækst, tages der et høslæt på cirka 25 % af arealet.

Der er en meget lav dødelighed i besætningen. Dyrene går ude hele sommeren, hvor de har adgang til skygge under ældre beplantning rundt på arealet.

Produktionsresultater, afsætning og økonomi

Alle dyrene afsættes privat. Kvierne vejede i 2023 i gennemsnit 200 kg ved slagting. Kødet afsættes via privat salg, så der er udgifter til at få dyrene slagtet på et lokalt slagtehus, samt til at køle kødet ned. Kødet sælges til en pris mellem 95-105 kg pr kg inkl. moms for finparteret/hakket kød.

Det økonomiske resultat er beregnet i tabel 4. Der er anvendt samme foderenhedspris, som beregnet i Case 1. Indtægten er 58 kr. pr kg slagtevægt. Der er udgifter til foder, mineraler, slagting og leje af køletrailer. Dyrlægeudgifterne er ganske små. Dækningsbidrag I (DB I) er 3.042 kr pr slagtedy.

Da dyrene slagtes inden vinter, er der ingen udgifter til bygninger og kun en mindre udgift til vedligeholdelse af hegn under kapacitetsomkostningerne. Der er indregnet et tidsforbrug til opsyn og afsætning af kødet. DB II beløber sig til 452 kr. pr produceret dyr, da lønomkostninger vejer tungt. Til resultatet skal imidlertid lægges den indtægt, som der er på agerjorden ved at dyrene køber foderet, samt der ydes hektarstøtte mv. Når resultatet fra marken lægges til, bliver det samlede resultat 1.063 kr pr produceret dyr, hvor lønnen er regnet med og 3.563 kr, hvis lønnen ikke er regnet med.

Tabel 4. Beregning af resultat, hvor foderenhedsprisen er fastsat ud fra at dyrene skal betale hvad der svarer til markens alternative resultat ved dyrkning af konventionel hvede (Farmtal online), samt at der bruges 0,6 ha pr dyr.

		Dødelighed 0 %	
Indkøb af kvier/køer	1 stk.	-5111	-5111
Indtægt salg af kød	1 stk.	12245	12245
Slagtepræmie	0,89 stk.	996	886
Bruttoudbytte			8020,44
Stykomkostninger		stk pris	
Afgræsning - 1080 FE	1080 FE	-0,76	-820
Mineraler			-129
Dyrlæge + registrering af dyr			-70
Slagtning + leje af køletrailer			-3812
Diverse (Webhosting, medlemskaber)			-147
Stykomkostninger i alt pr. slagtedy			-4978
DB I pr slagtedy			3042
Kapacitetsomkostninger			
Arbejdstidsforbrug	10 timer	-250	-2500
Traktor med kreaturvogn (med diesel)	0 stk		0
Bil til opsyn (med diesel)	0 stk		0
Forrentning og afskrivning, bygninger	0 stk		0
Vedligehold, bygninger, hegnsmateriale	1 stk	-90	-90
Arbejds- og maskinomkostninger i alt			-2590
DB II pr slagtedy			452
Resultat	0,6 ha/produceret dyr pr år		
Resultat mark pr produceret dyr			611,1
Resultat pr dyr (hvor der også er betalt løn)			1063
Resultat pr dyr (hvor der ikke er betalt løn)			3563